СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
МЕДИЧНЕ ПРАВО

Спеціальність: **І5 «Медсестринство»**
Освітньо-професійна програма: **Сестринська справа**
Код компонента в освітній програмі: **ВК 2**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **заочна**
Рік навчання: **1**
Семестр(и): **2**
Тип освітнього компонента: **вибірковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **3,0 кредити ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **залік**
Пререквізити: **фундаментальні та клінічні дисципліни попередніх етапів навчання, суспільно-гуманітарні та загальноосвітні дисципліни.**

Кафедра/підрозділ:
- кафедра судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, вул. Амосова 35, філія №2 Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи, 3-й поверх
Керівник освітнього компонента: **доц. Кривенко Олександр Іванович**,
email: oi.kryvenko@knmu.edu.ua
Сторінка освітнього компонента в Moodle: https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=175

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОК «Медичне право» є важливою інтегративною складовою професійної підготовки майбутніх фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю І5 «Медсестринство». Вона забезпечує системне оволодіння нормативно-правовими засадами функціонування системи охорони здоров'я України та міжнародними стандартами прав людини.
Програма фокусується на:

- правовому статусі суб’єктів медичних правовідносин (права, обов'язки та гарантії захисту як пацієнтів, так і медичних працівників, зокрема фахівців медсестринства);
- процедурі оформлення інформованої добровільної згоди або відмови від медичного втручання та медсестринського догляду;
- правовому режимі медичної таємниці, захисті персональних даних та роботі з електронною системою охорони здоров'я (eHealth);
- цивільно-правових договорах про надання медичних послуг та правовому статусі закладів охорони здоров'я;
- аналізі дефектів надання медичної допомоги (професійних помилок, нещасних випадків) та профілактиці юридичної відповідальності (дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної та кримінальної) за правопорушення у професійній діяльності.

Вивчення дисципліни спрямоване на подолання правового нігілізму, забезпечення неухильного дотримання прав людини в галузі охорони здоров’я, формування у здобувачів здатності діяти у суворому правовому полі під час надання медичної допомоги та навичок ефективного правового самозахисту медичного працівника.

МЕТА КУРСУ: формування у здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю І5 «Медсестринство» системи професійних та загальних компетентностей, необхідних для:

- здійснення медсестринської практики в суворому правовому полі з неухильним дотриманням прав людини у сфері охорони здоров’я, міжнародних і національних біоетичних і медико-правових стандартів, а також вимог щодо збереження медичної таємниці та захисту персональних даних пацієнтів;
- виховання високого рівня правосвідомості, правової культури та академічної доброчесності фахівця, подолання правового нігілізму, належного правового оформлення клінічних взаємовідносин («медичний працівник – пацієнт – заклад охорони здоров’я»);

- профілактики професійних дефектів надання допомоги та оволодіння інструментами правового самозахисту медичного працівника;
- правомірного управління медсестринськими службами, організації безпечного робочого середовища та забезпечення якості медсестринського догляду відповідно до ліцензійних умов.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Опанування освітнього компонента передбачає від здобувача освіти набуття таких компетентностей та практичних навичок:

- оволодіння системою законодавства України про охорону здоров’я та ключовими міжнародними стандартами у сфері прав людини та біоетики;
- засвоєння правового статусу суб’єктів медичних правовідносин: прав, обов'язків та законних інтересів пацієнтів, медичних працівників і закладів охорони здоров'я;
- опанування правових механізмів надання медичної допомоги та догляду: правил отримання та оформлення інформованої добровільної згоди пацієнта, законного фіксування відмови від втручань, а також випадків надання невідкладної допомоги без згоди пацієнта;
- вивчення правового режиму медичної інформації, захисту персональних даних, вимог щодо збереження таємниці та підстав її правомірного розголошення (зокрема в системі eHealth);
- вивчення видів юридичної відповідальності медичних працівників (кримінальної, цивільної, адміністративної, дисциплінарної) за професійні правопорушення, розмежування понять «медична помилка» та «нещасний випадок»;
- засвоєння норм трудового законодавства України (КЗпП), специфіки складання правил внутрішнього трудового розпорядку (ПВТР), ведення підсумкового обліку робочого часу та розробки графіків змінності для середнього та молодшого медичного персоналу;
- вивчення правових меж компетенції магістра медсестринства, правил легітимного делегування повноважень та стандартів антикорупційної діяльності в роботі керівника медсестринської служби.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (2 год.):

1. Медичне право України. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Правові механізми надання допомоги та правовий режим медичної інформації. Трудове право в управлінні медсестринськими службами: організація роботи та межі компетенції. Правопорушення в сфері охорони здоров'я. Юридична відповідальність та дефекти надання допомоги. Правове регулювання медичної практики та механізми захисту прав суб’єктів

Перелік тем практичних занять (10 год.):

1. Правовий статус, права та обов'язки пацієнтів і медичних працівників.
2. Документальне оформлення інформованої згоди, відмови від лікування та захист персональних даних
3. Правовий аудит сестринської документації, розрахунок норм робочого часу (ПВТР) та впровадження СОПів
4. Види юридичної відповідальності медичних працівників. Диференціальна діагностика професійних помилок
5. Процедури судового та позасудового захисту прав. Цивільно-правові договори про надання медичних послуг

Перелік тем самостійної роботи здобувача освіти (78 год.):

1. Опрацювання історичних аспектів формування медичного права та біоетичних стандартів
2. Аналіз міжнародних та регіональних стандартів прав людини у сфері охорони здоров’я
3. Розробка проєкту нормативного забезпечення для відкриття кабінету приватної медсестринської практики

4. Дослідження правового регулювання донорства органів, крові та її компонентів в Україні
5. Вивчення антикорупційного законодавства та механізмів запобігання корупції в охороні здоров'я

СРС орієнтована на розвиток аналітичного, клінічного та правового мислення. Сучасний формат виконання завдань для самоконтролю включає опрацювання фахової інформації та баз даних, вирішення інтегрованих клініко-юридичних кейсів (наприклад, колізії у системі eHealth), підготовку дослідницьких та презентаційних матеріалів, роботу з медичною та експертною документацією (оформлення лікарського свідоцтва про смерть, згод на медичне втручання), а також цифрове тестування та самооцінювання у форматі, наближеному до бази ЄДКІ / Крок 2. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.
Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.
Методи навчання: В освітньому процесі застосовується комплексний, студентоцентрований та компетентнісний підходи.

- *Вербальні методи:* інтерактивні лекції, лекції-дискусії, проблемні бесіди.
- *Наочні методи:* застосування мультимедійних презентацій, відеодемонстрацій (зокрема відеокейсів щодо виявлення корупційних ризиків).
- *Інтерактивні та комунікативні методи:* дискусії, мозковий штурм, робота в малих групах, ділові та рольові ігри (моделювання ситуації пропозиції неправомірної вигоди, врегулювання потенційного конфлікту інтересів).
- *Практико-орієнтовані методи:* розв'язування ситуаційних вправ, кейс-метод, відпрацювання навичок складання повідомлень про можливі факти корупційних правопорушень.
- *Інформаційно-комунікаційні методи:* електронне навчання з використанням платформ (Moodle, АСУ), комп'ютерне тестування, робота з офіційними базами даних (Єдиним державним реєстром корупціонерів).

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД): Оцінювання успішності здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukcziyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінювання проводиться шляхом усного опитування, тестування, вирішення ситуаційних задач (кейсів) та демонстрації практичних навичок. Оцінка за практичне заняття становить від 2 до 5 балів. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять. ПНД вважається виконаною, якщо здобувач відпрацював усі пропущені заняття, а середній бал дорівнює 3 балам та вище.
Підсумковий контроль: Оцінювання дисципліни проводиться у формі заліку. Для дисциплін, формою контролю яких є залік, передбачається врахування ЗНД. ЗНД перераховується у багатобальну шкалу від 120 до 200 балів та виставляється з відміткою «зараховано» або «не зараховано».
Визнання результатів неформальної освіти: Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих під час проходження відкритих онлайн-курсів з антикорупційної тематики (Study.NAZK, Дія.Освіта, Prometheus тощо). Чинний сертифікат про завершення курсу може бути підставою для перезарахування поточного контролю або автоматичного отримання заліку.
Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити

запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять: Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні більше ніж на 5 хвилин здобувач(ка) освіти може бути не допущений(на) до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до чинного Положення.

Академічна доброчесність: ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку. Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами: Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

Час відповіді викладача: 24 години.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базова література:

1. Медичне право : підручник / за заг. ред. С. Б. Булеци, М. В. Менджул. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Юрінком Інтер, 2024. – 672 с.
2. Медичне право : підручник / І. Я. Сенюта, Р. Ю. Гревцова, О. В. Кашинцева та ін. ; за заг. ред. І. Я. Сенюти. – Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. – 696 с.
3. Медичне право України : підручник / за заг. ред. С. Г. Стеценка. – Харків : Право, 2020. – 464 с.
4. Судова медицина. Медичне законодавство : у 2 кн. Кн. 2 : Медичне законодавство : підручник / Б. В. Михайличенко, В. А. Шевчук, С. С. Бондар та ін. ; за ред. Б. В. Михайличенка. – 5-те вид. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020. – 495 с.

Допоміжна література:

1. Hrin O. Medical Law Basics : book of diagrams, textbook for foreign students of medical universities. Uzhgorod, 2021. 40 p.
2. Андронова В. А. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 3. С. 65–66.
3. Введення до антикорупції: від теорії до практики : метод. матеріали / упоряд.: О. І. Кривенко, О. А. Мельниченко, В. В. Капустник. Харків : ХНМУ, 2025. 36 с.
4. Виявлення тілесних ушкоджень, характерних для катувань, та шляхи їх документальної фіксації у форматі «Стамбульського протоколу» : навч. посіб. / С. В. Козлов, В. В. Войченко, В. Д. Мішалов та ін. Київ, 2021. 80 с.
5. Грін О. О. Медичне право : навч.-метод. комплекс для студентів спец. 222 «Медицина» та 221 «Стоматологія». 2-ге вид., перероб. і доп. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2023. 273 с.
6. Грін О. О. Основи медичного права. Альбом схем : навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2020. 377 с.
7. Грін О. О. Шляхи розвитку медичної галузі в умовах проведення медичної реформи // Правове регулювання економічної системи: інституції, правила, процедури : монографія / за ред. М. В. Савчина. Одеса, 2021. С. 321–360.

8. Капустник В. В., Кривенко О. І. Конфлікт інтересів у сфері охорони здоров'я та медичної освіти: правові аспекти функціонування лікарських династій в Україні. Медичне право. 2026. № 2(38). С. 26–39.
9. Капустник В. В., Кривенко О. І., Капустник Н. Г. Особливості правового регулювання оподаткування діяльності з медичної практики // Юридичний науковий електронний журнал. 2026. № 3. С. 222–228.
10. Капустник В. В., Кривенко О. І., Стащак А. Ю. Цифровізація податкового адміністрування як інструмент запобігання корупції // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2026. Вип. 41. С. 231–240.
11. Книш С. В. Відносини у сфері охорони здоров’я в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Київ, 2019.
12. Лашкул З. В., Сізінцова Ю. Ю., Фершал Я. Ю. Інформативна згода: поняття, мета та значення у процесі реалізації прав та обов’язків медичних працівників і пацієнтів. Запоріжжя, 2019. 189 с.
13. Логвиненко Б. Провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров’я: поточні проблеми і прогнозовані перспективи // Публічне право. 2019. № 2. С. 107–112.
14. Медико-правовий тлумачний словник / за ред. І. Я. Сенюти. Львів, 2010. 540 с.
15. Медичне право : підручник / С. О. Болдіжар, С. Б. Булеца, В. В. Заборовський та ін. Київ : Видавництво «Людмила», 2023. 151 с.
16. Миронова Г. А. Модернізація цивільного законодавства у сфері надання медичної допомоги: теоретичні засади та практика імплементації : монографія. Київ, 2020. 164 с.
17. Оглядова характеристика національного законодавства України у сфері охорони здоров'я. Частина 1 : метод. вказ. / упоряд.: О. І. Кривенко, В. В. Капустник, В. В. Хижняк та ін. Харків : ХНМУ, 2026. 44 с.
18. Оглядова характеристика національного законодавства України у сфері охорони здоров'я. Частина 2. Спеціальні закони, що регулюють окремі сфери медичної діяльності : метод. вказ. / упоряд.: О. І. Кривенко, В. В. Хижняк, А. Ю. Стащак, В. В. Капустник. Харків : ХНМУ, 2026. 56 с.
19. Оглядова характеристика національного законодавства України у сфері охорони здоров'я. Ч. 3. Правове поле медичної практики: суміжне законодавство та нормативне регулювання : метод. вказ. / упоряд.: О. І. Кривенко, В. В. Капустник, В. В. Хижняк, А. Ю. Стащак. Харків : ХНМУ, 2026. 44 с.
20. Основи міжнародного гуманітарного права : метод. матеріали / упоряд.: О. І. Кривенко, В. В. Хижняк, В. В. Капустник. Харків : ХНМУ, 2025. 36 с.
21. Основоположні засади законодавчого забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я України : метод. матеріали / упоряд.: О. В. Дунаєв, О. І. Кривенко, В. В. Капустник, П. О. Леонтьєв. Харків : ХНМУ, 2025. 28 с.
22. Правова безпека медичного бізнесу: майнова відповідальність та податкове регулювання : метод. вказ. / упоряд.: В. В. Капустник, О. І. Кривенко, О. А. Мельниченко. Харків : ХНМУ, 2026. 40 с.
23. Сенюта І. Я. Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види // Медичне право. 2017. № 1(19). С. 55–66.
24. Тарасенко В., Щукін О. Медичне право : навч.-метод. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти. Одеса : Фенікс, 2024. 97 с.
25. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров’я : монографія / за заг. ред. С. Б. Булеци, М. В. Менджул. Ужгород : Говерла, 2020. 444 с.

Зав. кафедри судової медицини,
медичного правознавства
ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса Олександр ДУНАЄВ